

Ese de două ori in septimana:
Joi-a si Duminec'a.

Pretiuul de prenumeratiune:

re annu intregu . . . 6 fl. v. a.
" diuinitate de annu . . . 3 fl. v. a.
" patrariu de annu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre annu intregu . . . 9 fl. v. a.
" diuinitate de annu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.
Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuul publicatiuniloru se se anticipe.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALA.

Nr. $\frac{1115}{244}$ scol.

Cerculariu pentru infintiarea scóleloru tractuali de agricultura.

Tuturoru p. t. protopresbiteri si inspectori de scóle in districtulu Consistoriulu din Aradu.

Oganisatiunea provisoria a invetiamentulu nationalu confesionalu, la §. 31. ne indetoresce a infintiá scóle superioére séu tractuale.

Pentru essecutarea acestei indetoriri, veneratulu sinodu diecesanu aduse annu decisulu de sub nr. 103., éra in sesiunea de estimpu decisulu de sub nr. 183., ca spre infintiarea si sustinerea scóleloru tractuali se se esopereze gruparea mai multoru comune.

La acésta grupare, Consistoriulu afla cu cale se iee de cinosura protopresbiteratele. Adeca, comunele din fiecare protopresbiteratu, prin contribuii dimpreuna se-si infintieze si se-si sustiená cãte o scóla tractuala.

Totodata, citatulu decisu de estimpu alu sinodulu diecesanu nisuindu se aduca invetiamentulu in cea mai strinsa legatura cu trebuintiele cotidiane ale poporatiunei, demanda ca, la aceste scóli tractuali ce se vor infintiá, se se iee in desclinita consideratiune sciintiele de agricultura, si spre acestu scopu inceputulu se se faca prin a ne ingriji pentru pregatirea profesoriloru de lipsa.

Cu alte cuvinte, Veneratulu Sinodu a socotitu cã poporulu agricolu in precumpenire, — daca scólele tractuali s'ar ocupá mai vertos de agricultura, li-ar cunósce mai bine lips'a si folosulu de unde le-ar imbratisiá cu mai multa caldura.

Obiectele de invetiamentu in aceste scóli ar fi, pre langa celea ce le anumesce Oganisatiunea invetiamentulu la §. 38., inca urmatóriele: 1. cunoscintie despre prasirea plantelor; 2. Cunoscintie generali despre economia, si in specialu despre economi'a de campu; 3. politi'a de campu; 4. cunoscintie despre morburile de vite si lecuirea lor; 5. deprinderile economice astu-feliu ca, pre cãtu numai se póte, invetiachelulu indata se validiteze in prassa cunoscintiele sale sub nemedilocit'a priveghiare a invetiatoriulu. Se va atribui prassei tóta importanti'a, pentrucã in aceste scóli au se vina tinerii dupa absolvarea scólei elementarie poporali, deci intielegerea la acesti'a o desvólta mai bine intuiitiunea si prass'a, de cãtu teori'a. Catra aceste obiecte de invetiamentu, a socotitu Veneratulu Sinodu cã de osebi mai merita atentiune ramurile secundarie ale agriculturei, ce poporatiunea romana ortodosa le manuesce mai vertos dupa acele cunoscintie din betrani, cãte le mai mostenesce; — dar cari cunoscintie acum'a nu sunt de ajunsu nici pentru ca se póta aduce atãte produse cãte se acopera lipsele, cã lipsele s'au inmultitu, nici pentru ca barem se putemu sustiené starea nóstra de astadi pe terenulu economiei, cãci acestu terenu se oferesce de sine spre cucerire celor'a, cari sciu se-lu cultiveze cu intielegintia mai multa. Sfaramaturi numeroése, din ramurile principali ale agriculturei se perdu a nimic'a, pentru cã cine ar fi se le valoriseze adeca ramurile secundarie ale agriculturei, nu sunt intratat'a desvólate, ca se póta funtiuná cu eficacitatea receruta. De aci vine seraci'a si neputinti'a, pentru cari causele nóstre bisericesci si scolari nu capeta sborulu ce li-lu dorimu si ce cauta se li-lu incastigãmu.

Idei'a de asemenea scóle nu este nóua; éra lips'a de ele acu este intipuita, ci o sentimu fórté.

Nu este nóua idei'a, pentrucã asemenea scóli, strainetatea abuposiede, multe si in feliurite estensiuni, ma sunt chiar si in a nóstra, unde de curundu le-a oganisatu Innaltulu Guvernu

conformu ordinulu seu publicatu in fóia oficiala a statutulu la 4—12 iuniu 1872.

Éra cumca lips'a de asemenea scóli nu este intipuita, ci sentita fórté, invederéza apriatu de o parte din necesitatea de a urcã productivitatea muncii nóstre ca se putemu acoperi lipsele ce se inmultiescu, éra de alta parte din cercunstanti'a cã lucratori de alte confesiuni si semintii, ce-si castiga locu pre la noi cu titulu celu dreptu alu muncii lor, au sporiu bunu in lucru, cã si-au adusu intielegintia, si in curundu vedemu cã biserici si scóli pompóse radica lui Dumnedieu si viitoriulu lor.

Suntemu chiamati a tiené pasu si cumpena cu natiunile culte, cã numai asia ne vom puté bucurá de unu concertu salutaru si de o reciprocitate binefacatória in economia, precum acést'a se recere intru interesulu comunu, adeca si alu nostru si alu lor. Ori ce inferioritate séu intardiare in partea nóstra, ne reduce la neputintia, cãci astadi o isolare, nu numai cã e condamnabila, dar nici cã se mai póte. Apoi o natiune redusa la neputintia materiala, nu va fi in stare se deo bisericeii sale o autonomia destulu de activa si de roditoria, pre base destulu de late si de reali.

Aceste scóli dara, sunt o cestiune a viitoriulu nostru. Si pentru cã viitoriulu nu ni-lu putemu oprí, urméza cã cestiunea nu se póte amená, fora ca se nu cademu sub sarcin'a responsabilitatei.

P. T. protopresbiteri si inspectori de scóle sunt poffiti prin acést'a, ca fiecare in cerculu seu de activitate se splice si se nisuesca a realisá intentiunea Veneratulu Sinodu diecesanu pentru scólele tractuale, precum pe scurtu se spune mai sus.

A nume, p. t. protopresbiteri vor duce acestu cerculariu consistorialu la cunoscinti'a comitetelor protopresbiterali, ce se vor tiené in octobre a anulu curinte, conformu §-lui 62. din Statutulu Organicu, provocandu-le pre aceste comitete a face propuneri si respective proiecte despre:

1. Cum si cãtu se contribue fiecare comuna din protopopiatu a se face barem unu stipendiu anualu de 300—500 florini val. austr., unu individuu carele s'ar ingagiá a-si castigá cunoscintiele necesarie la veri un'a dintre academiele de agricultura, ca apoi se se aplice pentru anumiti ani, de professore la scól'a tractuala?

2. cum si cãtu se contribue fiecare comuna ca, preste 3—5 ani, pre candu va fi absolvatu stipendiatulu, protopresbiteratulu se aiba pentru scól'a tractuala barem o sesiune de pamentu, spelele adjustarii si ale intretinerii si unu salariu anualu profesorelui de 500 fl?

Propunerile, respective proiectele sale, comitetulu protopresbiteralu se le innainteze, spre decidere, la celu mai de aprópe sinodu protopresbiteralu, ce se va tiené conformu §-lui 45. din „Statutulu Organicu.”

P. T. inspectori de scóle sunt a nume poffiti ca, in contielegere cu p. t. protopresbiteri, in aceste sínóde se lucre si se staruesca pentru decisiuni favoritórie causei scolare.

Acéstu consistoriu spéra cã Sínódele protopresbiterali vor intielege insemnotatea practica a autonomiei lor prin aceea cã, in fati'a loculu si in cunoscinti'a relatiuniloru locali, vor aduce decisiunile cele mai favoritórie si mai esecutabile.

Consistoriulu crede intru interesarea comitetelor si a sínódeloru protopresbiterali, de aceea li incredintiéza ca densele se statorésca sumele de stipendie, rezervandu siesi numai ca, dupa cantitatea stipendieloru se defiga conditiuni recurintiloru si se li arete academiele la cari au se studieze. La statorirea sumei comitetele si sínódele protopresbiterali nu vor perde din vedere cã la invetiamentu prim'a recerintia este invetiatoriulu calificatu, cã asia scól'a devine nu numai bine cercetata, ci va se-si aduca rodurile sale la timpulu seu, la timpu scurtu, pentru cã cursulu invetiamentulu la aceste scóli are se fie pe cãtu se póte de scurtu.

Despre rezultat, p. t. protopresbiteri si inspectori de scóle sunt pofiti se reporteze acestui Consistoriu indata dupa decurge-rea sesiunii sínódeloru protopresbiterali, adeca cu finea lui Fe-bruariu ce vine.

Presiedinte substitutu:
Andrei Papp, m. p.
Protosincelu.

Nr. $\frac{1117}{245}$ scol.

Cerculariu pentru esaminele de calificatiune invetiatorésca.

Tuturoru p. t. inspectori de scóle in districtulu Consistoriului din Aradu.

Sinodulu diecesanu din sesiunea de estimpu sub nr. 187. indruma pe acestu Consistoriu a nu intrelassá nimica intru a constringe pe invetiatori la depunerea essamenului de califica-tiune, si desclinitu a se aplicá tóta rigórea legala in contr'a aceloru individi, cari si-ar neglige detorinti'a in asta privintia.

Esti pofitu se publici acestu decisu sínodalu in cerculu scolaru submanuatu p. t. D. Tale, incunoscintiandu totodata pe invetiatori cumca terminulu prossimu pentru essaminele de cali-ficatiune invetiatorésca Consistoriulu l'a defiptu pe 2. septembre stilulu vechiu a anului curinte.

Dáriului oficiale „Lumina“.

Terminulu prossimu pentru essaminele de calificatiune inve-tiatorésca, Consistoriulu l'a defiptu pe 2. septembre, stilulu ve-chiu, a anului curinte. Ceea ce se aduce la cunoscintia p. t. invetiatori, avisandu-i la cerculariulu consistorialu ce sub datulu presinte s'a emisu catra inspectorii de scóle.

Datu din siedinti'a consistoriala a senatului de scóle, Aradu $\frac{1}{16}$. iuliu 1874.

Presiedinte substitutu:
Andrei Papp, m. p.
Protosincelu.

Nr. $\frac{1119}{247}$ scol.

Cerculariu pentru adunarea invetiatoriloru in caus'a infintiaréi fondului de pensiuni.

Tuturoru p. t. inspectori de scóle si invetiatori in districtulu Consistoriului din Aradu.

Organisatiunea provisoria a invetiamentului, la §. 79. pre-scrie ca fiecare invetiatoriu se trimita senatului epítropescu epar-chialu 2% din salariulu anualu, ca se se fórme unu fondu de pensiuni pentru veduve si orfani.

Sinodulu diecesanu in sesiunea ordinaria de anu, sub nr. 115. a decisu se se esecute acésta despusetiune din Organisatiu-nea invetiamentului. Dar la esecutare, Consistoriulu a intimpina-tu greutati intru apretuirea aceloru competintie invetiatoresci, cari se prestau in naturalie, dar cari cauta se se socotésca la incassa-rea celoru 2%.

Pentru delaturarea acestoru greutati intimpinate, Veneratulu Sinodu diecesanu decise in sesiunea de estimpu sub nr. 189. ca se se asculte invetiatorii la pretuirea competintieloru invetiato-resci ce se prestau in naturalie, si spre acestu scopu p. t. inve-tiatori se fie chiamati la o adunare generala.

Deci prin acést'a toti p. t. invetiatori din districtulu acestui Consistoriu sunt chiamati la adunarea generala ce in caus'a infintiaréi unui fondu de pensiuni, se va tiené in Aradu la 1 octobré, stilulu nou, a anului curinte, in localitatea institutului pedagogic.

Acésta adunare va avé se dee cínosura pentru apretuirea competintieloru invetiatoresci ce se prestau in naturalie si res-pective se apretuésca dotatiunile singurateceloru statiuni, si se se pronuncie despre proiectulu de statute ce i se va presentá basatu pe principiile decisiunei sínodali nr. 189 din anulu curinte.

Candu Consistoriulu ii invita pe p. t. invetiatori, intru inte-resulu loru, la acésta adunare, totodata ii face atenti cá presentii vor decide, si decisiunile acestor'a vor fi obligatorie si pentru absenti.

Consistoriulu nutresce credinti'a cá p. t. invetiatori se vor presentá la acésta adunare cátu mai numerosi, interesati de sór-tea loru si a invetiamentului.

Datu din siedinti'a consistoriala a senatului de scóle, Aradu $\frac{1}{16}$. iuliu 1874.

Presiedinte substitutu:
Andrei Papp, m. p.
Protosincelu.

Nr. $\frac{1124}{252}$ scol.

Cerculariu pentru conferintiele invetiatoresci.

Tuturoru p. t. inspectori cercuali de scóle in districtulu Con-sistoriului din Aradu.

Conformu §-lui 130. din „Statutulu Organicu“, si decisiunei sinodului sub 196. de la $\frac{15}{27}$. aprile an. cur., prin acést'a se or-dinéza a se tiené si estimpu conferintiele cercuali invetiatoresci, dupa despusetiunile de pana acum'a, adeca dupa Regulamentulu ce s'au emisu in acésta privintia la 12. iuliu v. a anului trecutu ad Nr. $\frac{940}{235}$ scol., si care Regulamentu s'au publicatu in fói'a oficiala a eparchiei la 29. iuliu/10. augustu 1873. Nr. 44.

Consistoriulu recomanda p. t. inspectori, ca aceste confe-rintie se le conchiame pe dí'a de 22. augustu stilulu vechiu a anului curinte, in cátu relatiunile locali permitu acestu terminu.

Datu din siedinti'a consistoriala a senatului de scóle, Aradu $\frac{1}{16}$. iuliu 1874.

Presiedinte substitutu:
Andrei Papp, m. p.
Protosincelu.

Nr. $\frac{1133}{258}$ scol.

Cerculariu pentru infintierea unui alumneu in Aradu.

Tuturoru p. t. protopresbiteri si inspectori de scóle in dis-trictulu Consistoriului din Aradu.

Sinodulu diecesanu la $\frac{15}{27}$. aprile an. cur. sub Nr. 209. l'a indrumatu pe acestu Consistoriu ca, gasindu timpulu si pri-legiulu potrivit, se-lu folosésca pentru infintierea unui alumneu in orasiulu Aradului. In acestu alumneu s'ar ajutorá tinerii ser-mani, doritori de a cercetá institutele de invetiamentu din Aradu.

Lips'a de unu alumneu s'au accentuatu fórte a dese si se recunósce de toti, in cátu e de prisosu a se mai demustrá.

Deci p. t. DTa esti pofitu se aduci acésta cauza la celu mai de aprópe sinodu pretopresbiteralu, si splicandu insemneta-tea ei, se-lu provoci pre sinodu a se pronuncia, cáte si ce con-tribuiru si sub ce conditiuni póte acestu Consistoriu se accepte anualminte de la protopresbiteratu, spre scopulu infintiaréi unui alumneu?

Despre rezultatul vei relatiuná aici la timpulu seu.

Datu din siedinti'a consistoriala a senatului de scóle, Aradu $\frac{1}{16}$. iuliu 1874.

Presiedinte substitutu:
Andrei Papp, m. p.
Protosincelu.

Nr. $\frac{1146}{259}$ scol.

Tuturoru p. t. inspectori de scóle in districtulu Consistoriului din Aradu

Dupa decisulu de sub nr. 220. alu Veneratului Sinodu die-cesanu tienutu estimpu, Consistoriulu recomanda pentru scóle map'a tieriloru tienetorie de corón'a Ungariei, gatita in limb'a romana; pretiulu unu esemplariu, cu campactura cu totu, 7 fl. 20 cr., si se póte procurá de la autoriulu Eugeniu Bordeaux, supremu comisariu la cartile funduarie in Sibiiu.

Datu din siedinti'a consistoriala a senatului de scóle, Aradu $\frac{1}{16}$. iuliu 1874.

Presiedinte substitutu:
Andrei Papp, m. p.
Protosincelu.

PARTE NEOFICIALE.

CUVENTARE

la mormentulu Marelui Archiepiscopu si Metropolitu An-dreiu Baronu de Siagun'a, cu ocasiune parastasului din 16/28 Iuniu a. c. serbatu in Resinari, rostita de P. Archi-mandritu si Vicariu archiepescu Nicolau Pope'a. *)

Éta-ne, dloru si fratiloru, la mormentulu prea bunului nostru parinte sufletescu, carele ne-a iubitu mai multu decâtu pre sine insusi! Éta-ne la gróp'a acelu'i'a despre care mai cá ni vinea a crede, cá nu va muri nici odata! Éta-ne la loculu lui de repausu,

*) Cuventarea acést'a escoienta si plina de frumsétia oratorica aparuta in „Telegrafulu Romanu“ pentru angustimea spatiului nu-o poturamu publicá de locu precum doriám; — fiindu ea in se de interesu pentru clerulu si po-porul metropoliei nóstre, credemu a face unu bunu servitiu publicului si in spetie prootimei, déca intrerupendu chiar nóle publicatiuni susceptute, o comu nicamu aci in intregu cuprinsulu. Veneratiunea, ce datorimu memoriei marelui archiereu Andreiu Siaguna, nu trebuie data uitarei nici candu. *Reo*

pre care si-lu alesese insusi in dilele cele mai de pre urma ale vietii sale! Da, aici, in petr'a acest'a rece, in sinulu pamentului acestui sacru, in apropierea acestei biserici sante, aici, in midiloculu naturei si in faci'a lui Ddieu, odichnescu de unu anu remasitiile pamentesci ale celui mai mare arhiepiscopu romanu alu secolului! Cu mintea seriósa, cu inim'a infranta si smerita, cu pietate si cu veneratiune profunda se cuvine deci a ne apropiá de acestu sanctuariu, cáci elu ascunde in sine o viétia scumpa, o viétia bogata, o comóra de sciintie si eruditiune, o comóra de deregatorii si demnitati, o comóra de onóre si gloria, o comóra de fapte si merite, o comóra dintre cele mai scumpe virtuti omenesci. Au ve indoiti despre adeverulu cuvintelor mele? Atunci aruncati o privire preste viétia lui, si ve ve-ti convinge ca si mine, cá elu cu spiritulu seu si cu fiinti'a sa intréga a fostu o aparitiune extraordinaria, unu fenomenu epocalu, ce numai secolii, dara nu anii, nu dilele, sunt in stare a produce.

Nu me voi incumetá, dloru, a descrie viétia Marelui Andreiu in detaiu, pentru cá viétia lui a fostu cu multu mai bogata, cu multu mai multilateralá, cu multu mai agitata si mai marétia, decâtu se se póta face acest'a in momentul de facia. Metropolitulu Siagun'a e omulu istoriei, fora de viétia lui nici istoria natiunala, nici istoria politica a patriei nu s'ar poté scrie, éra acest'a si-va face, va trebui se-si faca detorinti'a la timpulu seu. Dara, au nu avemu noi inca in próspeta memoria icón'a completa a repausatului in Domnulu? Au nu intre noi a vietuutu si lucratu elu timpu de 27 ani, in vi'a Domnului? Au nu suntemu noi martori oculati ai tuturor faptelor, ai tuturor meritelor lui? Me voi margini deci de ast'a data numai pre langa unele trasuri mai generali si mai principali ale lui, ca se vedemu totusi, cáta cauza avemu noi de a-lu stimá, si de a versá lacrimi de recunoscintia astadi la momentulul lui.

Insemnatatea Archiepiscopului si Metropolitulu Andreiu Baronu de Siagun'a se vede indata la inceputu, candu inca ca studentu, sciú resiste tentatiunilor coloru reu calculate confessionali, pre cari elu le respinse cu deseversita despretiuire. O asemenea provocare i se facu lui ca episcopu, din partea unui demnitaru mare bisericescu, oferindu-i-se dreptu remuneratiune munti de aur, dara si pre acest'a o respinse elu cu mare indignatiune si amaratiune a sufletului. Éta firmitate de caracteru, éta constantia démna de a se asemená cu a antecesorelui seu Sav'a? Strainii inca pre atunci se vede cá cunoscura fórté bine valórea cea mare a Metrop. Siagun'a

Éra candu pasi elu in viétia lui publica, óre ce dispositiune a sufletului ni aréta? Ca juristu absolutu, prevediutu cu cele mai emnente calitati, crescutu intr'o casa mare in abundantia, óre n'aru fi potutu elu, dupa cursulu lucrurilor si natur'a ómeniloru se-si aléga o cariera mai avantajósa, mai stralucita si mai seducatória, standu-i portile in tóte directiunile deschise? Dara nu, elu mai preferi a apucá pre calea cea spinósa a studiului, pre calea cea umilitória a abnegatiunei, inarmandu-se astfelu cu armele sciintiei, ca candu aru fi sciutu, cá va avé o missiune inalta si grea de implinitu.

Dara marimea si insemnatatea istorica a Metrop. Siagun'a se incepe cu venirea lui in eparchia nóstra a Ardélului. Mare norocire am avutu noi cu acestu barbatu tramisu de prevedintia tocm'a candu pericolulu érá mai mare, candu tóte, dara tóte bine se aflau in agonia.

Biserica nóstra érá in starea cea mai deplorabila; ea érá numai tolerata in patria: asuprita, necajita, batjocurita si despoiatá de tóte drepturile ddiesci si omenesci. Ea érá ca o naia fora cárna, fora catargu si fora vésle in midiloculu oceanului, impinsa de valuri incóce si incolu, petrunsa de apa in mai multe locuri, aprópe de a se confundá in abisulu marei pentru totu-déun'a. Dara din norocire sosindu cármaciulu celu bunu si intieptu, si apucandu-se de lucru barbatescu, scotiendu mai întâiu ap'a din naia, apoi reparandu-o si prevediendu-o cu tóte aparatele trebuincióse i succese, prin multa truda si ostenéla, prin stancile si orcanele cele mai periculósa a o scóte si asiediá in portulu celu siguru. Da, dloru, totulu ni l'a facutu Metrop. Siagun'a scapandu-ne biserica din periciune! Elu ni-a eliberatu biserica de jugulu celu apesatoriu alu trecutului, elu ne-a redatu sinodalitatea si vietia constitutionalá bisericesca, elu ne-a restauratu vechi'a Metropolia readunandu partile dismembrate la mam'a loru comuna, cum si-aduna gain'a puú sub aripele sale, elu ne-a organizatu biserica in spiritulu celu mai liberalu si constitutionalu alu evangeliului, asigurandu-o pentru toti tempii sub scutul celu tare alu Statutulu organicu. Totulu, totulu ni l'a facutu Metrop. Siagun'a ori in catrau ne invertimu, ori in catrau ni aruncamu ochii totu de creatiunile lui dâmu. Elu ni-a facutu fundatiuni si fonduri, elu ne-a indiestratu cu realitati insemnate, elu ni-a regulatu clerulu introducendu ordinea si disciplin'a bisericesca, elu in fine, ne-a restituitu védi'a si demnitatea bisericeii in afara. Óre n'a fostu omulu acest'a unu adeveratu Moise alu romaniloru?

Dara natiunea in ce stare se aflá la sosirea Metrop. Siagun'a? Ab uno disce omnes. Déca biserica a fostu asia de amaritu, apoi na-

tiunea inca n'a potutu fi intr'o stare mai norocósa, fiindcá ele se conditiunédia imprumutatu, mai alesu la noi fiindu biserica natiunala. Cu totu dreptulu putemu dice, cá Metr. Siagun'a si pre tere-nulu politicu natiunala a luptatu ca nimenea altulu. Se nu fi fostu elu intre noi de siguru nu am fi ajunsu acolo, unde stamu adi, fia in privinti'a drepturiloru politice natiunali, fia in privinti'a culturai natiunale preste totu. Pentru cá au nu scimu noi cá elu totu-déun'a a fostu conducatoriulu natiunei, presiedintele adnariloruru, congreselor si deputatiuniloru natiunali? Au nu ochii tuturoru erau tientiati la elu ca la unu oraculu, pornirile natiunali au nu esiau dela elu ca dela unu centru? Au nu elu érá sufletulu tuturoru actiuniloru natiunali sub intréga archipastori'a sa? Se ni aducemu aminte numai de anii memorabili 1848 si 1849, si de tempulu ce urmá nemidilocitu dupa ei, si se ne intre-bamu: ce am fi facutu noi fora de unu episcopu Siagun'a? Au nu elu a datu tonulu si directiunea cea nimerita in tempurile acele fatale? Au nu elu prin presentia si barbati'a sa, ne-a scutitu adunarea cea grandiósa natiunala de unu periculu, ce s'aru fi potutu intemplá? Au nu elu a fostu acel'a, carele dupa incetarea turburariloru luá in scutul seu pre barbatiu natiunali, dupa cari se pornira o formala venatória? Au nu elu a fostu acel'a, carele la a. 1860, la senatulu imperialu inmultitu ne representá singuru in modulu celu mai eclatantu, facendu-ne mare onóre natiunala inaintea lumii, si au nu totu elu si totu atunci rumpendu paretele despartitoriu, dedú din nou impulsu la o actiune comuna natiunala? Se ni mai aducemu apoi aminte si de conferintiele, congresele si deputatiunile natiunali, ce urmará de atunci incóce, si de ideile lui, de tactulu lui, de energi'a si pasirea lui pre la tóte locurile competente, si-lu vomu aflá de siguru pre repausatulu in totalitatea inaltimei sale spirituali.

Da, a fostu unu tempu destulu de nefericitu, candu unii fii ai natiunei — cu motivu séu fora, nu voi se incuira aici — incepura a se cam instrainá de densulu. Dara fia-mi iertatu a intreba: ce se castigá fora de elu? Nimic'a, chiaru nimic'a! Se marturisimu, dloru, cu mân'a la inima: cá totu ce s'a facutu in respectu politicu natiunulu prin Metrop. Siagun'a s'a facutu, si fora de densulu nimicu nu s'a facutu, din cáte s'au facutu, si cá lips'a lui, lips'a acestui faru luminos alu romaniloru, o simtimu dejá astadi, si inca in gradulu celu mai mare.

Cine a fostu Metr. Siagun'a pre terenulu scolasticu, putemu vedé din numerulu celu mare alu scóleloru, infintiata de elu cu mari sacrificii. Elu a cunoscutu pre deplinu, cá caus'a inapoiarea romanului a fostu lips'a de cultura, si cá acest'a numai in scóla se póte castigá. Elu sciutu prea bine, cá sciintia e putere. Pentru aceea atát'a zelu invapaiatu din parte-i intru de a imprásca intunereculu si a face lumina, conditiunea esentiala a prosperarei si esistintiei bisericesci si natiunale. Pentru aceea atát'a truda din parte-i intru infintiarea a totu felulu de institute si scóle: elementarie, capitale, medie si clericale, de care la venirea lui ne lipsiá cu totulu. De aceea atátea stipendii pentru tinerime, atát'a ingrigire pentru cualificarea tineriloru de profesori si invetiatori. Elu e factorulu principalu alu infintiarei asociatiunei trans. romane etc., alu carei presiedinte a fostu elu, celu dintaiu introduse conferintiele invetiatoresci la romani si in patria, si totu elu fu celu dintaiu. carele se luptá si aduse la valóre caracterulu confessionalu alu scóleloru. Elu, pentru de a poté promová si mai multu invetiamentulu si cultur'a la romani, infintiá inca de tempuriu tipografi'a archidicesana, si fói'a „Telegrafulu Romanu.“

Mari lupte si sacrificii l'a costatu pre elu invetiamentulu preste totu, dara elu le invinse pre tóte, pentru cá devis'a lui érá: Inainte!

Éra pre terenulu literariu, nu scimu in ádeveru ce se admirámu mai multu: talentulu si eruditiunea, ori activitatea lui? Elu ni inavuti literatur'a bisericesca intr'unu modu de totu considerabilu, parte compunendu insusi o multime de cárti bisericesci, dogmatice, cano-nice, istorice si scolari de mare pretiu, parte retiparindu tóte cártile cele voluminóse rituale, trecendu-le insusi prin revisiune si indreptandu-le. Pana chiar, si manuscriptele si corecturile, inca le aduná si le legá spre pastrare. Diliginti'a lui érá neasemenavera. Studiulu pastoralu; opulu seu celu din urma, lu-dedú la lumina completu cu cunoscutu la romani, elu ne familiarisá cu acel'a si cu literatur'a bisericesca preste totu. Metropolitulu Siagun'a ni lasá unu tesauru de sciintie in opurile sale, si pre langa acestea inca si o biblioteca de vre-o cáte-va mii tomuri, cumperata cu banii proprii.

Dara nu numai pre aceste, ei si pre cele-lalte si mai pre tóte terenele vietiei sociale, escelá Metr. Siagun'a de o potrivá. Intréga vietia lui in tóte directiunile, e plina de fapte mari si stralucite, plina de merite pentru biserica, natiune, patria, tron si omenime. Testamentulu lui chiaru cuprinde cele mai nobile, mai sublime si mai sante dispositiuni. Elu si aci, se ingrigiesce numai pentru binele comunu, carui'a-i testá averea sa intréga, éra pentru sine prescrio simplitatea cea mai esemplara. Elu, Metropolitulu Siagun'a, se multiamesce numai cu unu singuru, dicu unu singuru preotu, servitoriu la ingroparea sa!

In adevăru, dloru, de ce intramă mai afundu în specialitățile acestui barbatu eminentu, de aceea ne convingemă mai multu, despre înălțimea spiritului și nobilitatea inimii sale. De aceea ne convingemă mai multu, că elu în adevăru a fostu pastorulu celu bunu, carele 'și puse sufletulu pentru poporulu seu. corespundendu astfelu chiamării celei înalte arhieresci și numelui lui „Andrieu celu antaiu chiamatu;“ că elu a fostu decora, scutulu și aperamentulu celu putericu alu bisericeii și națiunii noastre; că elu a fostu unu geniu, căci numai geniulu scie crea, scie produce lucruri mari; că elu a fostu acel'a carele puse bas'a erei celei noie bisericesci și naționale; și că elu în fine reprezintă o idee, o idee mară, o idee ce creadia și însuflețiese, o idee ce duce dela mărte la viață, dela întunerecu la lumina, seu cu alte cuvinte metrop. Siagun'a reprezintă: viața în lumina!

Si acestu geniu, acestu lucriferu alu romaniloru se stinse dejă, elu este mortu și putrediesce aici în acestu pamentu! Dara ce dicu eu, nu, elu n'a muritu, elu a datu numai pamentulu inderetu ce a fostu luat din pamentu. Nu, metropol. Siagun'a n'a muritu, că amintirea dreptiloru remane în veci! Metr. Siagun'a va trăi în veci, în spiritulu și faptele sale nemuritorie, acestea voru laudă pururea marirea lui, ele voru spune lumii totu deun'a că n'a muritu, ci — traiesce și va trăi „Andrieu celu Mare“!

Dara dloru, barbatiloru celoru mari și facatoriloru nostri de bine li suntemu datori cu stima și recunoscintia.

Veniti dara, fratiloru, se dăm tributulu nostru acelui'a, care ne-a iubit mai multu de câtu pre sine însuși; veniti se ne aretamă și noi iubirea cea fișcă, stim'a și veneratiunea cătra parintele nostru celu adevăratu; veniti se versăm lacrimi de recunoscintia la momentulu lui, pentru nenumeratele faceri de bine, cu cari ne ingramădi până eră în viață. Plangeti, plangeti fratiloru și nu incetați, căci pierderea lui este nereparabilă, golitiunea în urm'a lui ne impliniveră.

Dara recunoscintia noastră, se fia inimile noastre înfrante și deschise cătra invetiaturile și faptele lui cele salutari, pre acestea se le urmamă, se le cultivamă și se le pastramă în noi ca pre odorele cele mai prețioase pentru toti timpii.

Era tu parinte Andrieu, tu angeru din ceru tramisu pre pamentu pentru binele omeniei, primisce acestu obolu micu alu nostru fiindu convinsu că vine din inimile cele mai sincere. Tu nu credi? Asia de tare te a desgustatu lumea noastră?

O mare Andrieu! Spiritulu teu planedia asupr'a noastră uitate și vedi multimea filorū tei sufletesci cum plangu după tine. Uitate parinte ce dolii mare, ce rana afunda ne infipse mărtea ta prea temporă! Dara bucurate totu-odata, prefericite Andrieie, în ceru cu angerii, căci sãmanti'a aruncata de tine, a caditu pre pamentu șapă, ea va aduce fructe bune, fructele dorite de tine. Fii siguru parinte presuntite, că nu te vomu uită, nu, nu vomu uită în veci pre prea demnul nostru metropolitu „Andrieu celu Mare“ Amin!

Unu cuventu cătra DD. Invetiatori romani de sub intrăg'a Metropolia a Sabiiului.

DD. Invetiatori! Fiindu că Congresulu naționalu bisericescu se apropie, eu credu că aru fi forte cu scopu ca noi invetiatorii — de sub intrăg'a Metropolia se ne punemă în o contielegere comună pentru a pregăti unu *memorandu* pre seam'a maritului congresu, în care se ni insiramă dorintiele și pretensiunile noastre.

Curendu se voru incepe ședintiele Reuniuniloru și conferintielorū invetiatoresci, apoi aci este ocașiunea binevenită a consultă și statori modulu de o contielegere comună.

DD. invetiatori—colegi și pan atunci mi voru permite a li preveni cu unele puncte ale dorintiei noastre pentru mentiunatul memorandu.

Acele puncte sunt:

1. O inspectiune școlaria corespundietoria, salarisată, din barbatii de specialitate.

2. Invetiatorii fiecarui tractu Protopresviteralu se si alăga totu la 3 ani din sinulu lorū unu *sub inspectoru* (revisoru) carele la fiecare treiluniu va vizită școlele din tractu și metodulu de propunere a fiecarui invetiatoriu.

3. În fiecare tractu Protopresviteralu se se constituie unu — *scaunu școlariu*, constatariu din 6 membrii, din cari $\frac{2}{3}$ invetiatori, era $\frac{1}{3}$ alti barbati de specialitate, alesi prin sinodulu tractualu, și invescutu cu acelesi drepturi în afacerile de șola, pre cumu scaunulu Protopresviteralu în cele bisericesci — ca foru de prim'a instantia.

4. Presiedintele scaunulu școlariu se fie Inspectorule districtualu de șole.

5. Salariule invetiatoriloru se se organizedia conformu timpulu și legiloru de șole ale țierei insarcinanduse Inspectorule districtualu de șole cu efectuarea acestei organizari.

6. Invetiatorii se si primisca salariule amesuratu contractorū și usulu de pana aci, din cas'a comunala, și pentru fiecare trei luni anticipative.

7. Invetiatorii, subinvetiatorii și invetiatoresele voru avé se respundă la fondulu comunu de pensiuni, câte 1% după salariulu lorū, computanduse în acest'a și naturaliele cu jumătate pretiulu celoru 10 ani din urma.

8. Dreptu la pensiuni se aiba fiecare invetiatoriu subinvetiatoriu și invetiatoresce, cari devinu impotenti în servitiulu lorū invetiatorescu, asemenea veduvele și orfanii invetiatorilorū avendu în asemene împrejurare a se ascultă și parerea Reuniunii invetiatoresci tractuale generala.

9. Pensiunea se se respundă celoru ce cadu sub p. 8. de aci mai susu în urmatoriulu modu:

a.) dela 1—15 ani de servitiu cu o sumă de 200 fl. v. a. la anu.

b.) dela 15—25 ani de servitiu, cu o sumă de 300 fl. v. a. la anu.

c.) dela 25—35 ani de servitiu, cu o sumă de 400 fl. v. a. la anu.

d.) dela 35—50 ani de servitiu cu 600 fl. v. a. la anu din fondulu comunu creatu pentru pensiunarea invetiatorilorū.

10. Se se aleaga prin Maritul congresu bisericescu o comisiune permaninte de 12 membrii din dascalii cei mai capabili ai sufraganelorū diecese care sub presiedinti'a celui mai vechiu inspectoru districtualu de șole se censuredie și elaboredie tôte cartile școlari, statorinduse astfelu uniformitatea în tôte șolele din Metropolia.

11. Ori ce carti seu manuscripte pre sēm'a șolelorū și invetiatorilorū, aprobate prin comisiunea censoratorie ca cele mai corespundietorie, se se premiedie din fondulu comunu, amesuratu hotaririi comisiunei acesteia.

Domnii invetiatori și mai cu seama Reuniunile și conferintiele invetiatoresci vor binevoi pre câtu voru află de bine, a luă susu citatele puncte sub desbatere și pre câtu va cere lips'a ale modifiacă și întregi.

Este vorba aci DD. invetiatori de unu singuru *memorandu a tuturorū invetiatorilorū din Metropolia Sabiiului*, căci numai astfelu potemu ajunge la ceva cu dorintiele și pretensiunile noastre. Beregsu cott. Timisiu în 10. Iuliu 1874.

Cu salutare colegială!
E. Andreescu,
Invet.

Concursu

2

Pentru nou infintiatutulu postu docentalu, în comun'a Iancahidu, de I Clasa, se deschide pana în 28 Iuliu a. c. vechiu, candu si alegerea va fi.

Aspirantii la acestu postu, recursele sale cu propri'a sa manuscrise, provideute după înaltele instructiuni, adresate Onoratului Comit. paroch. — au a le asterne Inspectorulu cerc. de șole în Iancahidu per Bega-Sz. György în cottulu Torontalu.

Salariulu anualu e: 300 fl în bani gat'a anticipati totu la trei luni; 20 fl pentru paie aduse cu carausii gratuite din partea comunei, cu cari are a se încaldi localitatea docintelui și a eleviloru și cortelu liberu cu gradina și curte întrunu complexu de $\frac{1}{2}$ iugeru.

Iancahidu în 27 Iuniu 1874 v.

Comitetulu parochialu,
În contielegere cu inspectorulu cerc. de șole Ioanu Popoviciu parochu.

CONCURSU.

1

Pentru parochi'a din Musca protopopiatulu Vilagosiului se eșerie concursu: emolumentele sunt: Una șesia pamentu, dela 140. casi cu pamentu, câte una mesura bucate diumetate grâu ér diumetate cucurudiu, apoi dela 45 casi dieleresci câte 50 cr. și stolele usuate.

Aspirantii au a si tramite recursurile bine istruate protopresbiterulu tractualu D. Georgiu Vasileviciu, și a se presentă în vre una Dumineca seu șerbătoare în ante de alegere la biserica a cantă seu a țiene cuventare. —

Cei cu clase vor avea preferintia inșă potu recurge și preuti fora de clase, deca au testimoniu de calificatiune pentru parochia buna.

Din'a alegerii va fi la 6. Aug. a. c. st. v.

Musca la 7. Iuliu 1874.

Comitetulu parochialu.

Cu șcirea mea, Georgiu Vasileviciu, protop. Vilagosiului.